

COMEDIA

Вика Подгорска, првакиња загребачке драме, креаторка „Св. Јованке“ у истоименом Шоовом комаду, гостовала је прошле среде у Београдском Народном Позоришту у истој улози.

— Foto Tonka, Zagreb —

Vika Podgorska, prvakinja zagrebačke drame, kreatorka Sv. Ivane u istoimennom Shawovom komadu, gostovala je prošle srede u beogradskom Narodnom Pozorištu u istoj ulozi.

Comoedia

излази сваког понедеоника. Главни уредник *Никола Б. Јовановић*. Власник: Издавачко Удружење „Плусштрација“ — Београд, Косовска 11.

Подмлађивати!

Ако до сад није постојао појам редитељског подмлатка — треба га створити

Како постају редитељи?

Узалуд ћете тражити правила, јер тих правила нема. А подлога је ова: таленат, рутина, самоуштво, кураж и срећа. И још: прилике. Свакако не, у Европи бар, или код оних који хоће да буду Европа: само, или претежно, стаж односно „ислужност“ у једноме ансамблу у својству глумца — у другој четврти ХХ. столећа! Редитељска уметност је једна нарочита уметност, коју *могу* вршити и врло лоши глумци, ако — имају искру божју *редитељску*. Оно горе пак, оно је комбинација најнеодређенијих и најслучајнијих елемената за једну веома компликовану формулу, коју је искристицала тек друга половина прошлога века. За једну формулу која још није ни изграђена до краја, јер још се није стигло чак ни то да се смеђе и ограниче овлашићења једнога редитеља.

У ствари, он их има онолико колико их сам узме, и тако ће бити увек док се режија буде сматрала уметношћу, као што се сад све више сматра. Своја начела кује редитељ према јачини своје песнице. Ауторе третира према процентима скрупулозности и нескрупулозности измешаним у његовој уметничкој свести. С глумцима поступа према томе како је, моментано, записан код управе позоришта и према тактици која му изгледа најзгоднија за постизање његових уметничких циљева, у колико се не уменша темперамент. Од бине чини онс што му новчана средства допуштају.

За редитеље нема школе. Занатски део својега посла они уче на сцени, и добро је да прођу и кроз малу бешћу, сиромашњу, која економише на сваком метру канала и има што миње механизама, и где његов духовни механизам уметника има да изничега створи се, и да прође кроз љајснабдевеније сцене, где машинерија и обиље глумачких, редитељских и административних талената просто даве и збуњују његову стваралачку монсумњом и неодлучношћу избора.

*

Београдско Народно Позориште је престонички театар и, што даље, све више треба да буде театар једне престонице. Не само културни објекат за презентацију, већ живи организам,

и животески, који ће давати импулса и распаљивати пробуђене иницијативе једне културе, која се моћно изграђује. Редитељи су у неку руку, људи који нам кроз сцену и из сцени показују њен стил, и за то, као што се то мало претенциозно каже, бар донекле треба да начине театар нашом синтезом свих уметности.

Београдски театар кренуо је моћно напред и плови већ по једном завидно високом нивоу пут високих идеала. Запловио је пуним једрима али... — овако како је сад — ... постоји једна снасност да нам мало по мало не нестане уметничкога даха, да не постанемо сиромашни — без стварне потребе.

Редитељско питање. Пи-та-ње. Јест, питање.

А питање је просто зато што чак и у уметности, у крајњој линији, нема бесмртности. Има бесмртника, али нема бесмртности. Тако и у позоришту. Тако и у кору редитеља, где има не једна, већ целе две смртности: смртност тела и смртност духа. Као и свуда, уосталом.

А треба учинити тако да се огарантује бар бесмртност духа и душе у театру. И ту је цео проблем, врло прост и врло сложен, изражен у цигло две речи: *подмладак и обнова*.

Морамо о томе још говорити, јер чисто ссенам да смо се већ задували.

H. J.

Последње гостовање

Г-ђа Вика Подгорска мисли да у њој пропада оперетска дива и, да видите... не губи наду.

Пошто је она и драму схватила врло озбиљно и у њој се обрела ни сама не зна како, за њене оперетске склоности нико неће ни да чује, па — за сада бар — чак ни она сама.

Била у Горици, у Словеначкој, једна мала девојчица која је силно чешнула за позориштем. Звала се: Вика Подгорска.

— Али код свих девојчица је исто! каже она сада, кад је већ одавно престала бити девојчицом и кад богзна откада није видела своје родне Горице. — Све ми чешнемо, а родитељи нам увек кажу да се у позориште не сме. У дактилографије се сме, па сам се и ја у 19. години нашла у Марибору као кореспонденткиња и као дактилографкиња.

После је, одмах, дошла трговачка школа у Инсбруку, па двогодишња пракса у бани, у Инсбруку и Марибору. И тако је Вика Подгорска отишла у „Нифле“ и „Филистре“, који су толико, толико далеко од свих светих Јованки и од спекулација којима се баве шпекуланти врсте и калибра једнога Бернарда Шоа. Вика Подгорска почела је служити Мамому:

Марија Жалудова, примадона љубљанске опере, гостовала је прошле недеље у београдској опери као Сента („Холандјанин луталица“).

— Фото: Вл. Бенчић, Београд —

Marija Žaludova, primadona ljubljanske opere, gostovala je prošle nedelje u beogradskoj operi kao Senta („Holandjanin lutalica“).

Zdenko Knitl, tenor ljubljanske opere, гостовао је прошле недеље у београдском Народном Позоришту у партији Ерика („Холандјанин луталица“).

— Foto: Vl. Benčić, Beograd —

— Па је ли Вам, Госпођо, остало штогод од тих банкарских навика?

— Је! О, је! Да знаете само колико талента имам ја новац издавати! То је грозно! Ја мислим да уметник никад не би смео мислити на новац. — приметила је она чисто побожно и тако уверено.

Али искушења су била велика. У Целу ам Зе јовукло ју је нешто оперети. Била је тамо и једна субрета, која је мамила заразним примером.

— Па јесте ли певали у оперети?

— Тако... знаете... Али још увек мислите, прихрати госпођа енергично, да бих била добра за оперну субреду.

И, да се не смеје оним смехом који је, више мање, познат као сасвим неодољив, мислили бисте да је све сува збиља. Особито кад видите оне размакнуте очи, крупне у писти мах, издајнике једне живе уобразиље, ако је изроваћи Бернарду Шоу, и које као да веле: а зашто не би било могуће?

— Чујте! загрева се госпођа — у Марибору, у „оперибалу“ судјеловала сам у „Кадету“. Ја нисам пазила много на оркестар, али је... али је...

— ...али је аплауз био велики, је л' те?

— Јест... успех је био велики.

Само штоб г-ђи Подгорској није било суђено да постане оперска звезда! Испречио се г. Хинко Нучић, сада првак загребачке драме, супруг г-ђе Подгорске и, некада, њен учитељ који је и открио велики талент Вике Подгорске.

„ДРАГА МАЈКО, УПИСАЛА САМ СЕ...“

После рата је Хинко Нучић, који ће убрзо код нас гостовати, у Марибору преузео немачки театар и, да би што пре дошао до потребних му домаћих снага, отворио је глумачку школу. Расписао је конкурс за 60 ученика, између којих му се јавља и млада приватна чиновница, кореспондентица и дактилографкиња, Вика Подгорска.

— Уписала сам се, али не ради тога да одем у позориште... Него добро је да човек и то научи — тештила се строго распитана девојка у страху од позоришта...

— А Нучић ми је одмах рекао да сам рођена глумица... допуњује она.

То је био као неки глас Сатане на гори, тај Хинко Нучић. Првога часа је директор нове Глумачке Школе паредио својим ученицима да сваки научи по неку декламацију. Хео је да им испита орган, схваташе, способности, те да у школи задржи само оно што вреди, не стварајући глумачки проле-аријат. Ту се поновио комплимент о „рођеној глумици“: то је „Сатана“ искушавао по други пут.

Другога часа запитао је директор Ђаке: „Ко зна нешто приповедати?“ Дигла се маса између оних шездесет.

— А ви, госпођице, зар ви не знаете ништа?

— Не, ја не знам ништа.

Идућег часа ствар се поновила. И питање и одговор су се поновили: „Ништа?“...

— Ништа.

Трећега сата исто то, нешто јаче наглашено:

— Бога ми, ништа, господине директоре.

— Па шта је то, госпођице? Ја вас тек морам и чути и слушати, ако хоћете да посещујете ову школу!

— Мени је смешно да вам декламујем тако неку песмицу! стања ја своје примедбе будућа првакиња драме. — Него дајте ми неку рулу, па ћу је читати!

Г. Нучић изиђе из учионице и одмах се врати с делом **Морал г-ђе Дулске**.

— Јво, читајте сву Хешу! рекао је кратко.

— Читаћу, ако дате улогу Меле којој другој колегиници.

— Лепо! рече и даде улогу Меле **Краљевој** (која је сада истакнута уметница у Марибору), препоручив девојкама да роле проуче у миру.

Брзо су се вратиле из суседне одаје. Просто су улетеле, а Бика Подгорска растрчи се по соби и сладе режирати: „Овде ово, онде оно, тамо ја, овде ти...“ и — поче игра.

Изгледа да је ствар сада постала сасвим озбиљна, јер Сатана, који је на се узео обличје директора школе, више није наваљивао онако бучно, иако су ћаџи били одушевљени.

Тога дана пак млада кандидаткиња, која је, у ствари, већ неколико дана била уписанна у школу, написала је матери писмо: „Драга мајко, уписала сам се у Глумачку школу, а директор каже да имам талента...“

Нучић није говорио много, али је ангажовао одмах. Зато је требало на неки начин мајку припремити на најгёре. Писмо је гласило, од прилике: „Драга мајко, директор каже да имам талента, и нека се пустим ангажирати...“

А мати је одговорила, преко сваког очекивања, права трезвена Словенкиња: „Мила кћери, већ си сама доста стара. Учини како мислиши да ће теби бити најбоље“.

— Онда сам јој писала да сам већ ангажована! завршила је г-ђа Подгорска о својим првим почетцима.

....И НАПРАВИЛА САМ!

Пут до Јованке није лак, као што ни Девичини пут није био лак, онај пут до првих победа.

Прва улога г-ђе Подгорске била је **Паула** у „Отмици Сабињанака“. А она школа, оно је био, у ствари, само један конкурс да се дође до глумаца. Јер после, поготову, и није било никакве школе.

— Па како сте радили?

— Па је ли Вам, Госпођо, остало штогод од тих банкарских навика?

— Је! О, је! Да знаје само колико талента имам ја новац издавати! То је грозно! Ја мислим да уметник никад не би смео мислити на новац, — приметила је она чисто побожно и тако уверено.

Али искушења су била велика. У Целуам Зе јовукло ју је нешто оперети. Била је тамо и једна субрета, која је мамила заразним примером.

— Па јесте ли певали у оперети?

— Тако... знате... Али још увек мислим, прихвати госпођа енергично, да бих била добра за оперну субрету.

И, да се не смеје оним смехом који је, више мање, познат као сасвим неодољив, мислили бисте да је све сува зблња. Особито кад видите оне размакнуте очи, крупне у исти мах, издајнике једне живе у образиље, ако је веровати Бернарду Шоу, и које као да веле: а ганито не би било могуће?

— Чујте! загрева се госпођа — у Марибору, у „оперибалу“ судјеловала сам у „Кадету“. Ја нисам пазила много на оркестар, али је... али је...

— ...али је аплауз био велики, је л' те?

— Јест... успех је био велики.

Само што г-ђи Подгорској није било суђено да постане оперска звезда! Испречио се г. Хинко Нучић, сада првак загребачке драме, супруг г-ђе Подгорске и, некада, њен учитељ који је и открио велики таленат Вике Подгорске.

„ДРАГА МАЈКО, УПИСАЛА САМ СЕ...“

После рата је Хинко Нучић, који ће убрзо код нас гостовати, у Марибору преузео немачки театар и, да би што пре дошао до потребних му домаћих снага, отворио је глумачку школу. Расписао је конкурс за 60 ученика, између којих му се јавља и млада приватна чиновница, кореспондентица и дактилографкиња, Вика Подгорска.

— Уписала сам се, али не ради тога да одем у позориште... Него добро је да човек и то научи — тештила се строго распитана девојка у страху од позоришта...

— А Нучић ми је одмах рекао да сам рођена глумица... допуњује она.

То је био као неки глас Сатана на гори, тај Хинко Нучић. Првога часа је директор нове Глумачке Школе пардио својим ученицима да сваки научи по неку декламацију. Хео је да им испита орган, схватање, способности, те да у школи задржи само оно што вреди, и стварајући глумачки проле-аријал. Ту се поновио комплименат о „рођеној глумици“: то је „Сатана“ искушавао по други пут.

Другога часа гапито је директор ђаке: „Ко зна нешто приповедати?“ Дигла се маса између оних шездесет.

— А ви, госпођице, зар ви не знајете ништа?

— Не, ја не знам ништа.

Идућег часа ствар се поновила. И питање и одговор су се поновили: „Ништа?“...

— Ништа.

Трећега сата исто то, нешто јаче наглашено:

— Бога ми, ништа, господине директоре.

— Па шта је то, госпођице? Ја вас тек морам и чути и слушати, ако хоћете да посещујете ову школу!

— Мени је смешно да вам декламујем тако неку песмицу! стављала је своје примедбе будућа првакиња драме. — Него дајте ми неку рољу, па ћу је читати!

Г. Нучић изиђе из ученице и одмах се врати с делом **Морал г-ђе Дулске**.

— Ево, читајте сву Хешу! рекао је кратко.

— Читају, ако дате улогу Меле којој другој колегиници.

— Лепо! рече и даде улогу Меле **Краљевој** (која је сада истакнута уметница у Марибору), препоручив девојкама да роле проуче у миру.

Брзо су се вратиле из суседне одаје. Просто су улетеле, а Бика Подгорску растрчи се по соби и сладе режирати: „Овде ово, онде оно, тамо ја, овде ти...“ и — поче игра.

Изгледа да је ствар сада постала сасвим озбиљна, јер Сатана, који је на се узео обличје директора школе, више није наваљивао онако бучно, иако су ћаци били одушевљени.

Тога дана пак млада кандидаткиња, која је, у ствари, већ неколико дана била уписана у школу, написала је матери писмо: „Драга мајко, уписала сам се у Глумачку школу, а директор каже да имам талент...“

Нучић није говорио много, али је ангажовао одмах. Зато је требало на неки начин мајку припремити на најгёре. Писмо је гласило, од прилике: „Драга мајко, директор каже да имам талент, и нека се пустим ангажирати...“

А мати је одговорила, преко сваког очекивања, права трезвена Словенкиња: „Мила ќери, већ си сама доста стара. Учини како мислиш да ће теби бити најбоље“.

— Онда сам јој писала да сам већ ангажована! завршила је г-ђа Подгорска о својим првим почетцима.

....И НАПРАВИЛА САМ!

Пут до Јованке није лак, као што ни Девични пут није био лак, онај пут до првих победа.

Прва улога г-ђе Подгорске била је **Паула** у „Отмици Сабињанака“. А она школа, оно је био, у ствари, само један конкурс да се дође до глумаца. Јер после, поготову, и није било никакве школе.

— Па како сте радили?

Реприза Вагнеровог „Холандјанина луталице“ у Београду. Јуренев у насловној улози.

— Фото: Влад. Бенчић, Београд —

Реприза Вагнеровог „Холандјанина луталице“ у београдском Народном Позоришту. Редитељ Павловски и Писаревић (као Даланд).

Foto: Влад. Бенчић — Београд

Repriza Wagnerovog „Holandjanina lutalice“ u Beogradu. Jurenjev u naslovnoj ulazi.

= Ја сам сама себи говорила: „Так и так морам направити и — направила сам!”

Рецепт је, као што видите, врло прост. Своди се на: „Мора бити” и „биће”.

— А ја сам јако пуно морала: од штатирања па до — краја.

То до „краја” — то су прве улоге. Оне главне.

После? После је све ишло „лепо”. После двеју мариборских година дошао је Загреб. Играва је пуно лепих ствари за то време, али су јој **Шо и Стриндберг** увек били најмилији аутори.

— А најбоље ваше улоге?

— Ја вам не знам. А највише волим своје role у Ленормановим „Промашеним животима” и у Тита Широција „Источном греху”.

У ЗАГРЕБУ

Онамо је дошла, разуме се, после гостовања. Онда су то били „Младост” и комедија „Шепртља”. После је „Младост” преучила у хрватски, и то је била прва њена хрватска улога. Дотле је играла на словеначком.

У Загребу пола године није радила апсолутно ништа, јер тадашњи директор драме није имао улога за једну Вику Подгорску. А кад је, следеће сезоне, дошао г. Гавела на то место, одмах је добила **Ибсеновог** „Пер Гинта” и **Ленорманове** „Промашене животе”.

Први јој је искрено честитао бивши директор драме.

После је дошла **Шекспирова** Виола и **Шоова** Јованка. То су њени датуми.

— Жао ми је што сам се сад на путу нахладила. Ако по други пут будем играла Јованку, онда ћу је тек заправо играти, кад будем здрава.

То је било речено пре представе, у среду у подне. Али индиспозиција госпођи, као што смо видели, једва ако је сметала.

О „СВ. ЈОВАНЦИ”

Г-ђа Подгорска има интересантно гледиште о Шоју делу.

— **Дофен** је основна улога, и главна улога, каже она. Постоји **Стогамбер**, па тек **Јованка**. То је ред улога по њиној важности. И још: Јованка није никошто захвална улога, а колесална је само глумачки, у моментима, у Ренесансији катедрали и пред инквизицијом. Као што видите, ја сама себе стављам у трећи ред! смеје се гостица. А улога је на којој се има радити!

...Зашто ја не играм улоге, које се саме играју?! као буни се мало на свој удес г-ђа Подгорска. Него имам све да се борим, да губим нерве. А не онако, као што има улога, лених исприповедаш им просто, без муке, а они пљескају и вичу са свих страна. „Јој, как је то лепо! Јој как је лепо!”

...И О ДРУГИМ УЛОГАМА

— Дакле, ипак има разлике међу улогама?

— Све су улоге мени миле... само нека немају тежак оклоп! смеје се госпођа.

— А Хамлет? Амбиција је жена да играју данскога принца. Кладио бих се да сте на њу помисљали?

— О не, не бих га ја напустила! Али је речи било. Узгред. Па је др. Гавела рекао...

— Шта је рекао др. Гавела?

— Причекајте док умрем, рекао је директор, — а кад умрем окренућу се у гробу!

Смеје. Срдачан и искрен.

— А шта бисте **волели** играти, госпођо?

— **Пигмалиона.**

Није га гледала. И не мисли да га гледа пре него га евентуално креира.

— Јер на што чинити два посла: 1. „Одигудирати” туђе, да би се могло 2. „Напустирати” своје... Али зато волим да видим како је друга играча пошто сам већ сама дала улогу.

— Ваши однос према критици?

— Кад читам позоришну критику, гледам пре свега шта је написано о делу. Тако да видим да му је тачна концепција, читам даље. Иначе — не читам.

ШТА САД РАДИТЕ?

— Штудијам Месариневе „Козмичке жонглере”. Нарочито је оригиналан први фрагмент...

— Онај о „деснератерима” у мозгу човекову?

— Јест. Позорница је поклонац лубање; лубања пресечена косо, с једним скоком па на више. Јер све се одиграју у мозгу. А ја имам улогу: **Напаст-женка**. Оригиналио у сваком случају.

— И тешко, до зла Бога тешко.

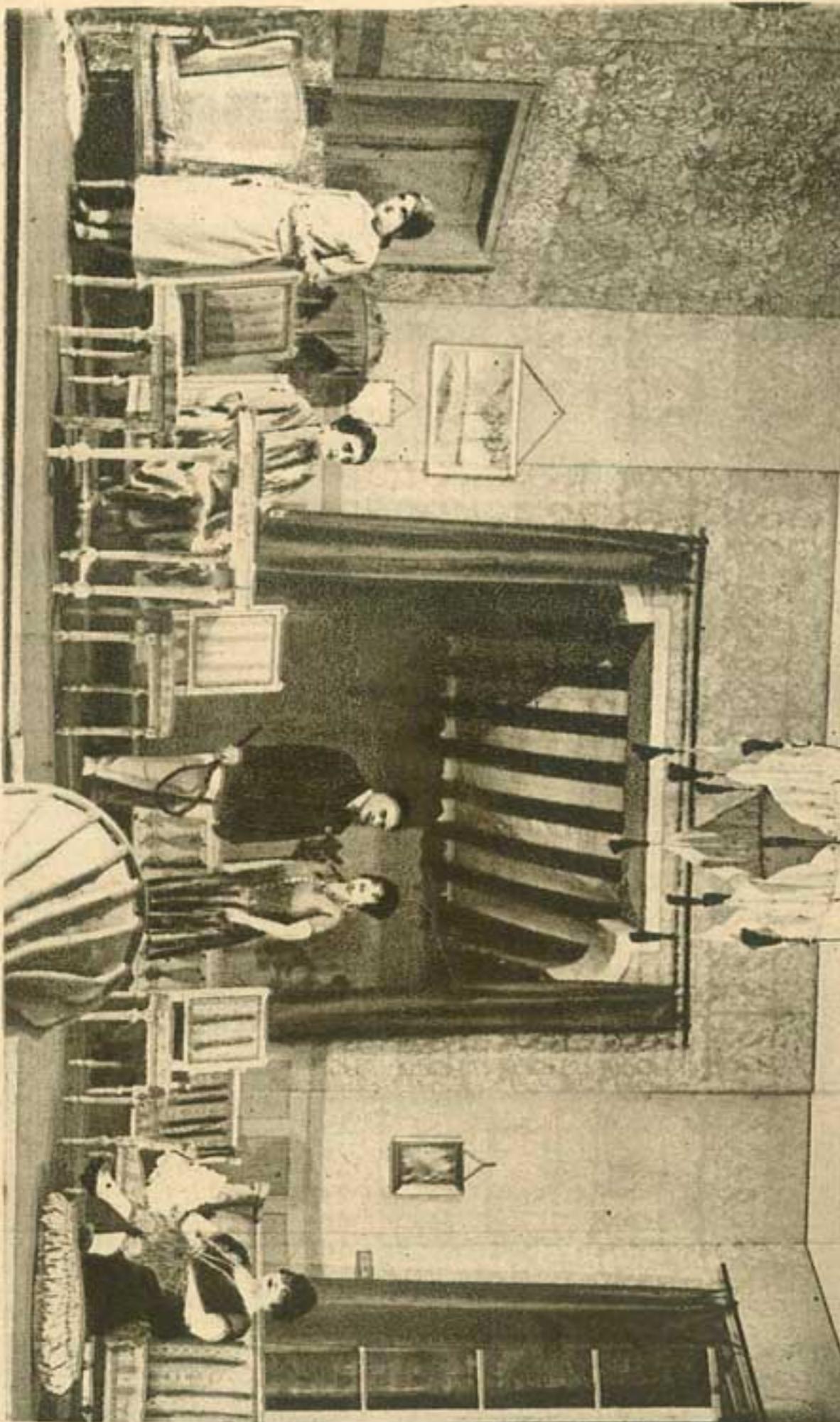
Н. Ј.

Репертоар

Београдско Народно Позориште

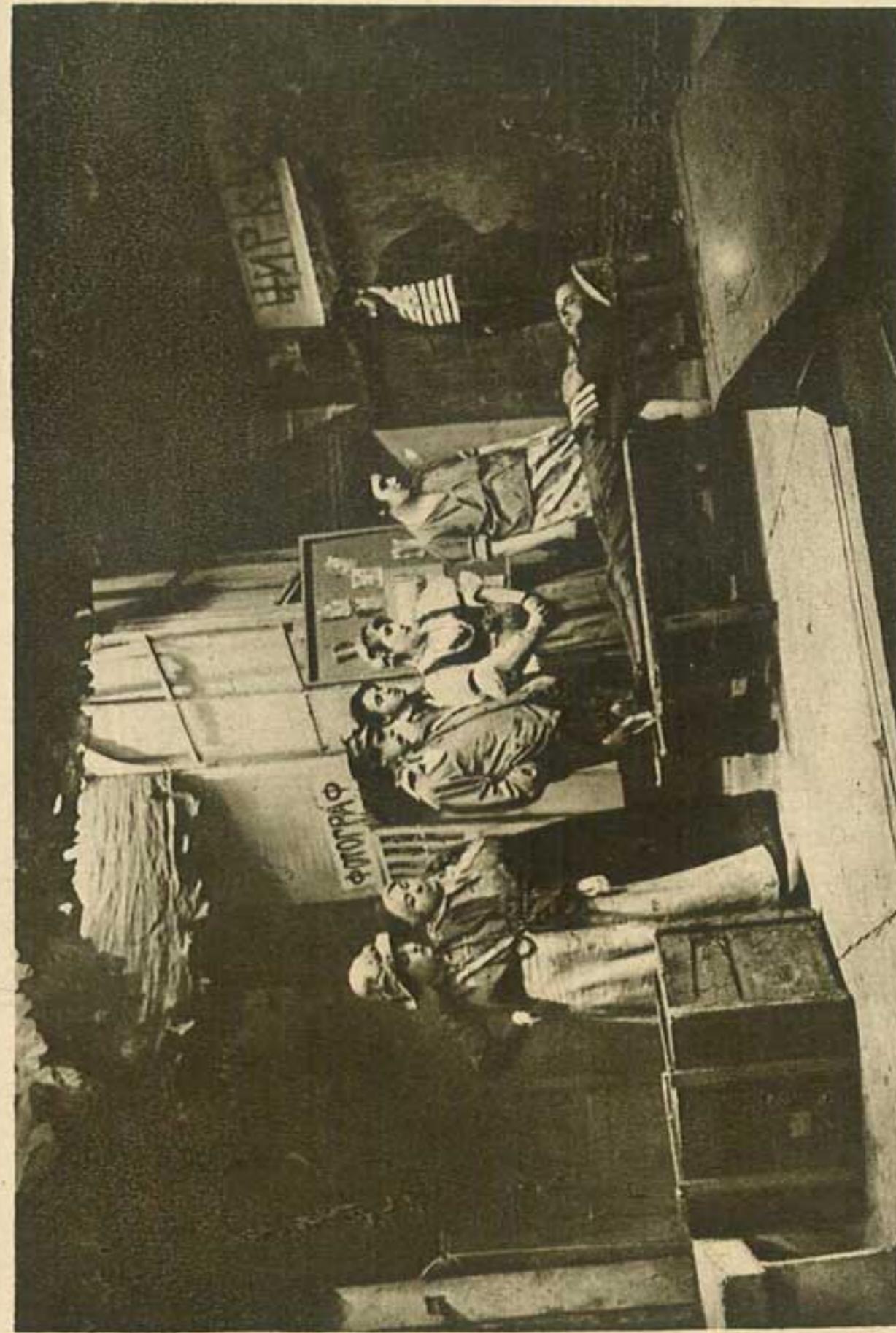
НОВА ЗГРАДА. — Понедељак: Лабудово језеро; уторак: Многаја Јета; среда: Аида; четвртак: Кармен (Грушчински као гост); петак: Св. Јованка; субота: Јеврејка (Грушчински као гост); недеља: Народни посланик (дневна) и Смрт Уроша V (вечерња).

МАЊЕЖ. — Понедељак: Лепа пустоловина; среда: Миш; четвртак: Узатишју; петак: Балзаминова женидба (Глумачка школа); субота: Лепа пустоловина; недеља: Осма жена (дневна) и Пег, срце моје (вечерња).

Реприза Пайлороновог „Миса“ у београдском Манежу, редитељ
дугачко Милошевић: С лева на десно, Бобићева („Миса“) Врбанићка (мати), Добринка Милутиновић, Јанка Сточић (Пепа) и Ана Паранос (Хермина).

Repriza Paileronovog „Misa“ u beogradskom Manježu, reditelj
Mončilo Milošević: S leva na desno, Bobićevo („Misa“) Vrbanićka (mati), Dobrica Milutinović, Žanka Stotić (Pepa) i Anu Paranos (Hermina)

Молнаров „Лилијон“ у скопјанској Народном Позоришту: В
слика (мртви Лилијон) на кулини). Редитељ: А. Верешагин.
— Фото: Уроша Вучерића. Окопље —

Molnarov „Lillian“ u skopljanskom Narodnom Pozoristu: V
slika (mrivi Liliion) na kulinji). Reditelj: A. Veresegjin.
— Foto: Uroša Vučerića. Okopljе —

Художественици

Од 5 до 13 маја даће наши стари познаници девет представа у Мањежу. — Разговор са представником трупе, г. Шаровом

Пре неки дан прешли су художественици нашу границу и, док је трупа играла у Марибору, наш стари познаник г. Шаров, који сада представља ову групу московског Художественог Театра, споразумео се са г. Предићем. Трупа ће од 5 до 13 маја гостовати у Мањежу са 9 представа, међу којима две сасвим нове поставе: Островскога **Сиромаштво није порок** и Толстојев **Живи леш**.

Комад драматичара Островскога из половине прошлога века, који је био театарски човек пар екселанс (а оставио нам је око 40 позоришних комада, на којима још и сад, као на гранитним сводовима, почива руски театар), даће нам стари руски живот забачене провинције са њеном обредном страном. Декор је чувеног њиховог сценографа Чилишчева. „Живи леш“ ми већ снамо. Осим тога, даће нам као новитет једно **вече Чеховљевих новела**. Од старих већ познатих нам ствари поновиће, евентуално, само **На дну** (и то са Добрицом Милутиновићем) и, можда, још и Гогольеву **Женидбу**.

КРАТКА ИСТОРИЈА ХУДОЖЕСТВЕНИКА

Московски Художествени Театар основали су, у години 1898., Станиславски (Алексејев), који је првобитно био велики индустријалац, и књижевник Немирович — Данченко, и то је позориште, задуго пре рата још, сматрано као пајбољи руски театар. Станиславски, као редитељ и карактерни глумац, један је од творца коморног позоришта у најфинијем, најодигновенијем облјекту, па је у томе правцу извршио значајан утицај на целокупну западњачку позоришну уметност.

ИЗ РАЗГОВОРА СА Г. ШАРОВОМ: У МОСКВИ И ПО ЕВАКУАЦИЈИ

— Художествени Театар показује сада читаву једну мрежу својих организација. Али је главни директор и сад Немирович-Данченко и, уисти мах, главни режисер театра, као што му је и Станиславски такође и директор и режисер. Они и представљају са својом трупом I. **Московски Академски Художествени Театар**. Из њега се, временом, издвојила т. зв. **Права Студија**, која је понета назив II. **Моск. Худ. Театр** (са Чехоном на челу). После, имамо III. **Студију**, којом управља један савет; па III. **Студију** с чувеним редитељем Вахтанговом на врху. Оданде је изашао Мајерхолд, и још, IV. **Студију...**

Али на томе се са г. Шаровом за сада нисмо задржавали, јер нас више интересује судбина художственика по одласку

из Москве. Организовао их је Немирович-Данченко и било их је 18 људи, који се називају: **Група уметника Московског Художественог Театра**. С Качаловом и с Книпер-Чеховом попала је та група под большевике, али их 1919. генерал Деникин одсече од Совјета, и група од тада, — ево већ пуних седам година! — путује по Европи. За ово време састав трупе се сило мењао: једни су одлазили у Москву, други су долазили из Москве. Али језгро, основа групе очували су се вазда у рукама уметника художственика: Шарова, Павлова, Крижановске, Гречеве и Вирубова. Он су иссетили све европске престонице и боравили у свима центрима Европе. Преживљавали су тешке кризе, кад су групу остављали такви као што су Качалов и Книпер-Чехова. Неки су се враћали у Москву ради спасења уметности на дому, а други из породичних и личних разлога. Најтежа криза пак, скорања, била је кад је редитељ **Масалитинов** отишао за редитеља софијског позоришта. И, после, г-ђа **Германоева** на француску Ривијеру. Први из чисто материјалних разлога; друга услед тешке болести (Масалитинов ће сада, за време гостовања својих другова у Софији, играт и у њихову ансамблу).

— Тешкоћа је била, у главноме, због репертоара, пошто су они играли у свима или готово у свима комадима које је група давала, — сређује г. Шаров.

— Па **ко** сте избегли и савладали кризу?

— Просто тако што не играмо комаде чисто њихова репертоара, тамо где су незаменљиви, бар је време неко. Ми смо створили нов репертоар. Иначе, наша организација остало је иста која и пре.

Г. Шаров је главни режисер и представник савета художственика, који управља свим пословима групе.

— Кризе и тежак положај имају, на крају краја, и известних добрих страна, примећује г. Шаров: они доводе до обнове и подмлађивања, и до збијања редова и чувања традиција. Ми смо, разуме се, упражњена места морали попуњавати, и ту смо гледали да узмемо или бивше чланове Московског Художественог Театра или људе блискe том театру и традицијама. Тако, на пример, узет је **Дуван-Торцов** (био је, у своје време у М. Х. Т.), па **Токарскаја**, кћи чувене Токарске из М. Х. Т., која је свршила школу Ј. Студије; затим **Свободнин** (члан Императорског Малог Театра) и **Греанин**, опет художственик.

— Како бисте Ви, господине, дефинисали свој однос према московским художственицима?

— Протек времена од 7 пуних година **физички** нас је одвојио од језгра, али **идејно** ми смо и били а исто смо тако и сада везани с њима, па ћемо се старати да те везе по могућности и на даље одржавамо својим маленим силама. Ми се морамо попуњавати евентуално чак и таквим члановима који

Художественици

долазе у Београд
с новитетом О-
стровског кома-
да „Сиротиња ни-
је порок“.

E. Dnjeprova kao Pelageja Jegorovna.

E. Dnjeprova kao Pelageja Jegorovna.

Горе у кругу: *S. Васильев*
као Гусљин; — доле, у ова-
лу: *S. Комисаров* као Раз-
лијајев.

Gore, u krugu: S. Vasiljev
као Гусљин; — dole, u ovalu:
S. Komisarov као Razlilajev.

Десно: В. Греч као Ана Ивановна.

Desno: V. Greč kao Ana Ivanovna.

M. Крижановскаја као
Љубов Горђејевна.

M. Križanovskaia као
Ljubov Gordjejevna.

Hudožestvenici u Jugoslaviji

Лево: П. Павлов као Љубим Торцов.

Levo: P. Pavlov kao Ljubim Torecov,

нису припадали Худ. Театру никада. Па ипак се не лишавамо државности називати се „групом Московског Худ. Театра”, јер у толикој мери га ње везани традицијама, да исте можемо предавати и преносити и на друге. Сам Немирович-Данченко главом је рекао на банкету у Прагу да ми с цуним правом и с чашћу носимо то славно име. Ми име не упуштамо, и ипак га срамотити. Кад би до тога, ми бисмо га се пре одредили, часли и сјаја његовога ради. Ми себе сматрамо делом ансамбла Московског Художественог Театра, али не његовим ансамблом. Називамо себе скромно групом, јер не можемо да испекулишемо славним именом, као што су го, на пример, радила нека позоришта у Немачкој о нашим гостовањима, из чисто рекламих разлога. На афишама и рекламима извештавамо, исписујући поред наших и имена Станиславског и Данченка. А нама то не треба, и ми се противу тога боримо. Јер ми имамо, истину, мала имена, али су то **наша** имена.

...Иначе, прихватио је г. Шаров, наш унутрашњи однос с Худож. Театром је најбољи. За нас су највећи ауторитети и сад: Станиславски и Немирович-Данченко, чијим идејама верно следујемо. Сви разговори о томе да су они задржали и куњају — не одговарају истини. Напротив. Јер систем Станиславског је еволуција. Оно што је говорио и радио пре три године, за то он данас и неће ни да чује. Еволуира. Сад баш Станиславски ради с глумцима нешто слично оном што је радио пре 6—7 година: духовно примање и усвајање улоге и њено развијање до ситнице, разуђивање. Станиславски увек еволуира. И ми с њим...

*

Али о томе у идућем броју, нарочито у вези с репертоаром који нам овога пута група художественка доноси у Мањеж.

Н. Ј.

ЧУВАЈТЕ СВОЈЕ ЛИЦЕ

од штетног учника сапуна, који Вам произвади бубуљице, лишаје, преране наборе и ине кожне маље. Употребљујте за прање лица једино перфектно од много лечника препоручено средство Паришку емулзију

„Visagin Adelina Patti“

чиме ћете постићи трајну свежину тена и ослободити се свију кожних нечистоћа. Признатице стижу дневно. Добива се у лекарницама, дрогеријама и парфимеријама уз цену од 30 динара по бочици. :— Главно стовариште за Југославију;

Загреб, Гајева улица 8

Припремање премијере

Редитељ „Балзаминове женидбе“, г. Јурије Ракитин, о Остроговском комаду, у ком је увежбао своје ђаке из Глумачко-Балетске школе: пред представу у Мањежу.

— Сетите се оног места у јеванђељу, почeo је г. Ракитин: „Ако у неком граду има макар и једаст прагедник, тај град мора бити спасен“. Ово могу применити и на Глумачку Школу. Мада је способних људи, али има их, ипак. И потребно је да школа постоји за њих, а каква школа — то није моја ствар. То је друго питање, а мене за то нико не пита.

— Што се пак тиче комада *Балзаминова женидба* од Остроговског, прихватио је г. Ракитин, — то је једно дело старе, добре Русије кад су људи уживали, кад су волели, кад су стварали и молили се Богу. Даље, интересантно је да Глумачка Школа даје Остроговског први пут на српском језику. Не рачунам оно што је било пре рата, кад је позориште давало „Буру“. „Бура“ је комад специфичан и не може бити даван у иностранству, па чак ни код браће Срба. А комад *Балзаминова женидба* може изгледати и беззначајан, али он је ипак створио једну велику литературу о себи, из које се као из птирира причешћују и садашњи руски писци (и, пр. Јушкевић, који је за свог познатог г. Соњкина узео тип Балзамина као смијалице).

— Ваша задаћа као редитеља?

— Како треба давати Остроговског писаћу специјално, кад ми уредник „Комедије“ буде дао могућности. А за сада рећи ћу оболико: ској је мој слаби покушај да са својим ђацима ускршњем старе руске добре типове, који живе све до сада у другом виду и сблику, и још живље „до Великој Безкровној“... Уметност Остроговског мора палити и свде. За то ћу имати потврду кад кроз који дан буде дошао Художествени Театар са комадом „Сиромаште није порок“ сд истога писца... Што се тиче улога, ђаци играју слично. Ако у Мањежу будем нашао добар оквир, предстараће ће бити добра. Ја сам пак био бих срећан, кад би мој други рад изашао спрајдана и показао успеха код овдашњих уметника.

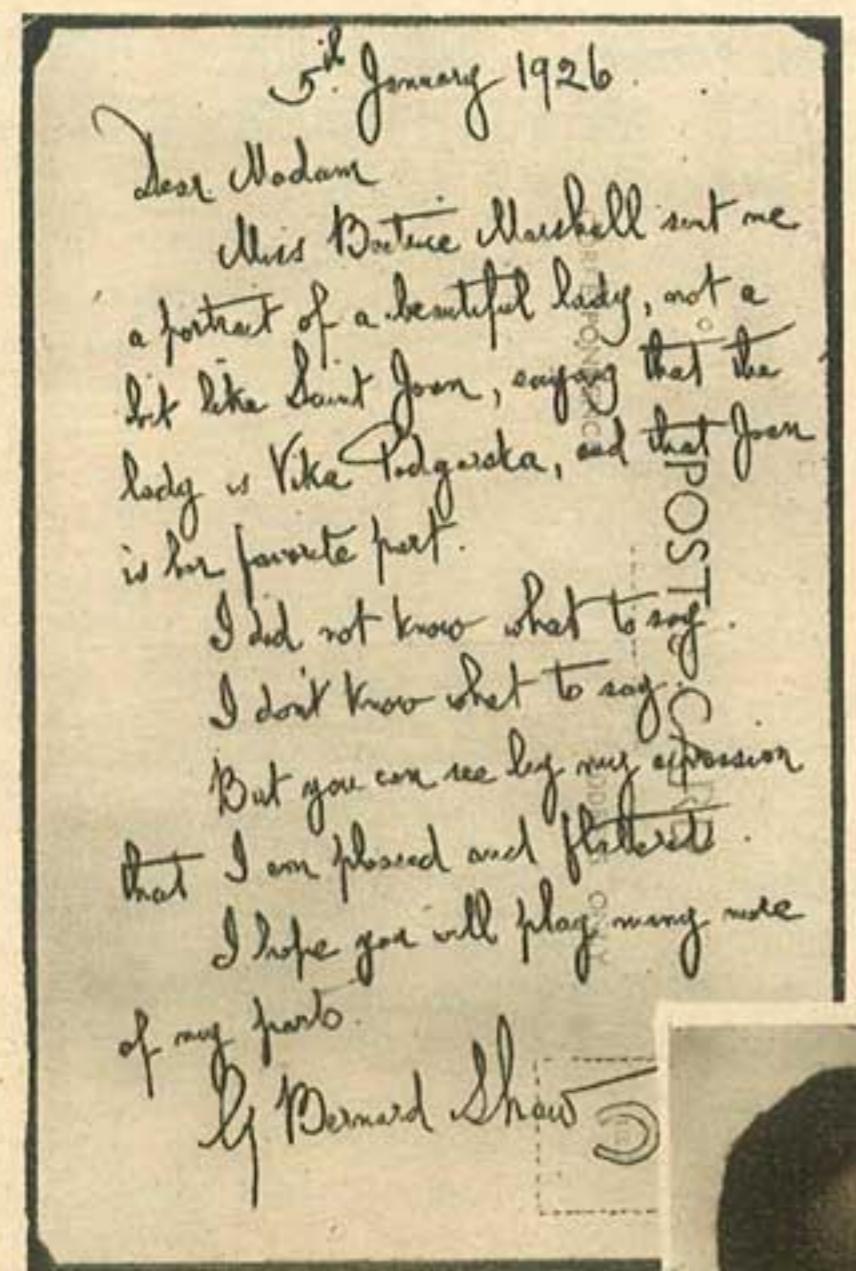
Г. Ракитин је одувек давао леп завршетак својим новинарским ћаскањима. Тако и овога пута:

— Сад је пролеће, а кад се пролеће помаља, мора се обратити вишег пажње на младост. А младост напе уметности, која и без тога није тако стара, једна је љубави, и ваља да је мазимо, волимо и да јој уливамо храбости. А г. Милошевићу — новача, да не бисмо били тако сиромашни.

— И још?

— И још?... Нема „оп“. То је све.

К. Псеудоним.

Писмо Б. Шоа Вики Подгорској

5. јануара 1926.

Драга госпођо

Мисе Веатричке Маршал послала ми је слику неке лепе госпође, која није личи на Св. Јованку, с речима да је та госпођа Вика Подгорска, и да је Јованка њена најмилија улога.

Нисам знао шта да кажем.

Не знам ни сад шта бих рекао.

Али по изразу муга лица можете видети да ми је мило и да сам поласкан.

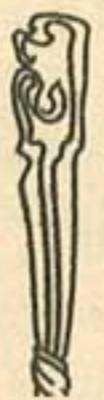
Надам се да ће те ви играти још много мојих улога.

Бернард Шо

Krešimir Benić, kompozitor koreografskog poema izvedenog na VI. simfoničkom koncertu u beogradskom Narodnom Pozorištu na Blagovesti.

Крешимир Бенић, композитор кореографског поема изведеног на VI. симфонском концерту у београдском Народном Позоришту на Благовести.

J. Šaroy, одлични члан групе чланова московског Художественог Театра "и њен директор, закључуно је с управом београдског Народног Позоришта уговор да художественици од 5 до 20 маја о. г. даду девет представа у Манежу: 1. Једна једна фотографија Ј. Шарова, 2. Карикатура г. Шарова од Милоша Вушкића, сликарка „Илустрације“.

J. Šaroy, odlicni član grupe članova moskovskog Hudožestvene skog Teatra i njen direktor, zaključio je s upravom beogradskog Narodnog Pozorišta ugovor da Hudožestvenici od 5 do 20 maja o. g. daju devet predstava u Manjezu: 1. Jedna fotografska, J. Šarova, 2. Karikatura g. Šarova od Milosa Vuško-vica, slikara „Ilustracije“.

Скопље

Народно Позориште и последњи новитети: „Велика недеља“ од Јушића, „Нага жена“ од Батаја и Молнаров „Лилиом“. — Три правца — три редитеља

Три различита правца, три различита живота и три разна редитеља. Драма, комедија и легенда. Редитељ-реалиста, редитељ-„камеришила“ и редитељ-стилиста.

„Велику недељу“ — патње нашег народа, које је крвљу срца свога насликао г. Б. Нушић, успешно је режирао г. Срдановић. Плакање на позорници, плакање у публици, чак право плакање са истинским сузама и код глумаца. А онда трансформација истог представљачког особља у француском сентименталном Батајевом комаду „Нага Жена“ — заиста је морала заливити све.

Прецизан дијалог, искоришћавање бинских ефеката и марљиво, чисто женско слагање ентичког тонга у целину — дала нам је г-ђа Лескова својом режијом и уметничком интерпретацијом насловне улоге. Њени партнери, г. Мајнар и г-ђа Џинић, уложили су много воље и напора.

Значајна је последња премијера Молнаровог „Лилиома“ у режији г. Верешчагина. Значајна је по томе што је редитељ-стилист, г. Верешчагин, редитељ широких истеза, дао *Лилиома* у духу пуног натурализма. Фактички, Молнар је у своме комаду толико удубио среће сећајности, сав развој догађаја и његову психику у реалист, да је потпуно разумљиво скретање г. Верешчагина у своме комаду ка натурализму. Експериментатор, Молнар је интересантан у „Лилиому“ као никде, јер ту не само да је детаљно и истинито фотографисао сав живот „лија“, него су ту реализоване апстрактност, па чак и визијарност.

Чен „на небу“ Молнар не слика као неку речу у виду илузију, него као стварност психологије манипула Лилиома, над ким је читавог живота била једна једина власт — власничијског писара. Унутарњи склоп комада, штимунг, извршествени типова под венцом руком г. А. Верешчагина дали су врхунац. Главне улоге биле су у рукама г. Раденковића (Лилиом) и г-ђе Срдановић (Јула) — генерално добри; остали такође врло добри.

Сада очекујемо од г-ђе Лескове креацију „Адријен Лекувр“ од Скриба у режији г. Верешчагина, као и с нестриљењем резултат рада г. Верешчагина на вакрсавању III столећа пре Христа и највећег римског комедиографа Плаута са његовим Хеалисавим војником, који ће се давати специјално за ђаке са конференцијом директора Трговачке Академије, г. Јанте Јовановића.

Ових дана имали смо као ћачку представу *Подвалу* од Глинкића са конференцијом професора г. Јотића. Сад је управа највила бесплатну представу за војнике, Нушићеву „Велику недељу“.

Овога пута још једном, чврсто и с чистим убеђењем подвлачимо необично агилан рад управника г. Карадића као и солидан, систематски и спокојан рад дисциплинованог ансамбла, да бисмо у једноме од идућих бројева оптре напали се прилике, које сметају свуда по провинцијским позориштима, па чак и у највећим нашим театрима, сзбиљан и напоран рад. О своме треба, најзад, сзбиљно повести реч, нарочито у стручном позоришном листу.

С. Д. Г.

Музика

»Музички пејсажи« г. Крешимира Бенића представљају један «кореографски поем»

На последњем концерту београдске Филхармоније јавио се с оригиналним својим делом г. Крешимир Бенић, наставник музике у II. Београдској Гимназији: на афиши пише „Музички пејсажи“. Свиран је само одломак.

Имали смо прилике чути на главној проби извођење овога дела, које је своме композитору донело најласкаје оцене, и с правом, и одмах смо га запитали шта је то, у ствари.

— Један кореографски поем.

— Кореографски поем?

— То би био један нов појам, приметио је г. Бенић, — и израз за **нашу** сценску музичку форму. Ми немамо **традиција** прављења опере и држим да би се мој кореографски поем могао сматрати давањем наше форме сценској музици. Предност ове форме сценске музике над осталима била би у томе што би се, довољно јак и снажан, овај облик сценске музике могао давати и **без сцене**. А то је једна корист, као што је у томе и снага модерне музике, нарочито руске. Узмите, рецимо, **Стравинскога** с његовим *Le sacre du printemps* или с балетом „Петрушка“, који се лепо даду слушати и без сценског апарате, као музика. Међутим, стару неку оперу немогуће је слушати ван сцене, као целину. У томе смислу ово би била прва наша ствар, завршио је г. Крешимир Бенић.

*

Г. Крешимир Бенић је из Карловца, а родио се 1887. г. Свршивши права, посветио се специјално музичи као стручни, у Бечу и у Паризу. На конзерваторију је његов наставник И. М. Видор, члан Француске Академије, али иначе — вели г. Бенић, уз један осмех: „Ја сам јак самога себе. Свој јак и свој учитељ...“

Иво Раић, директор загребачке драме, Ivo Raić, direktor zagrebačke drame, као као Дофен у Шоовој „Св. Јованци“ у Dofen u Shaw-ovoj „Sv. Ivani“ u zagrebačkom Kazalištu. Код нас исту улогу bačkom Kazališju. Kod nas istu ulogu улогу А. игра Златковић. igra A. Zlatković.

— Foto Tonka, Zagreb —

„Св. Јованка“ од Вернарда Шоа у Be- „Sv. Ivana“ od Bernarda Shawa u Beo ограду: В. Антонијевић као инквизитор. gradu. V. Antonijević kao inkvizitor. — Фото: Вл. Бенчић, Београд —

Што се тиче дела које је изведено пре ики дан, г. Бенић га је компоновао пре осам година и на конгресу наших филхармоничара први пут га је чуо, материјално изведен. Дотле га је слушао у сопственом клавирском изводу и, оркестарски, у — својој уметничкој машти композитора.

К.

Дубровник**Премиера Нушићеве драме „Тако је морало бити“. — Гостовање г-ђе Кешељевић**

После Војновићевих комада Бондин Театар највише пуне Нушићеве ствари. Јер, заиста, ведри и насмејани Нушић са својим здравим и разумљивим народним хумором много је цењен међу дубровачким светом. Па и синоћ, кад је плакао у овој драми, ипак је задањну оном кликом хумора веселог Недељковића, који је кроз сва три чина и нас веселио.

Бондина кућа била је просечно посећена. Не знам зашто посета није била већа. Или, зар, зато што има већ три месеца што се наши глумци чинују јављали на даскама, па је свет из њих и заборавио, гледајући биоскопске представе.

Судећи по аплаузу и спољјашњим публике комад је добро усвојен. А и јесте успео. Куд нам је г. Нушић пружио ужињавање да гледамо овај његов комад, с друге стране пружио нам је друго ужињавање што је као управник сарајевског Народног Позоришта послao нам на гостовање г-ђу Кешељевић, првакињу сарајевске драме, да креира улогу Јеле, најглавнију у овом комаду. Дубровчани су за ово благодарни г. Нушићу, а осбито г-ђи Кешељевић, која се с осбитим задовољством примила тог гостовања.

Г-ђа Кешељевић одиграла је Јелу врло добро; она је својим радом занела гледаоце, који су веровали да гледају ону праву Нушићеву Јелу. Она има добру дикцију, глас јој је обал и мизогвучан, пежан, потресан, општар, љубак и драг: права кћи словенске крви. Покрете има одличне, види се да је ученица добрих редитеља, има велику позоришну рутину и образовање. Њу је публика после сраког чина срдично поздрављала, а по свршетку другог чина домаћа дружина предала јој је лаворев венац, окићен државном златаром.

Од домаћих снага уз госпођу се примећивао, на првоме месту, г. Матијевић. Он је Ђорђа играо много боље него што смо очекивали, и он би заиста, уз добру режију, изншао одличан глумац. Његов таленат, велики и млад, требало би искористити; глас му је врло симпатичан, а појава његова зачини све. Штета што се г. Матијевић није још из млађих година посетио позоришту, јер би несумњиво већ био добра снага престоничког или загребачког позоришта. За њим је сустопиће трчао г. Тедески, приказујући нам тип веселог Недељковића, па нас је, као и

увек, насмејао. Г. Турина нам је непознатог Обрада добро представио, и то му је, после Кир-Јање, најуспјелија улога. А г. Лаптало са Несторовићем није задовољио. Остали су били прилично добри.

Ми не знајмо кога бисмо окривили и ко је крив за разне недостатке, којих је ипак било. За нас је пак најкривља режија. Нама је свима познато да Дубровачка Драмска Дружина има на расположењу добрих сила, а осбито за Нушићеве комаде. Најзад, кад дође на ред комад из домаћег репертоара, нека прими режију г. Бубalo или г. Тедески, а способни г. Турина нека задржи режију страних комада, где је мајстор.

Свакако, похвалјујемо је од наших дилетаната кад су у стању, без ичије помоћи, приређивати нам оваква уметничка задовољства, па би им што више требало изићи у сусрет.

Представу је посетио и г. Иво Војновић. Изгледа да му се свидео успех комада и рада.

Вујановић.

Јубилеј**40-тогодишњица Ђорђа Протића-Ђокице**

Четрдесет година глумац и управник путујућих позоришта, рез. коњич. потпуковник г. Ђорђе С. Протић, секретар Удружења Резервних Официра и Ратника, пославиће 19. о. м-ца у Манежу свој крушини и ипак скромни јубилеј у Сремчевој „Ивкојој слави“.

Верујемо да ће се на ову свечану представу слећи цео онај Београд, који је одувек умео ценити напоре и борбу мачем и културом делатношћу, на пољу части и на даскама што свет значе.

Ђорђе С. Протић је један од тих јунака. Као ратник добровољац видео је још турски рат од 1877—78 г., прошао кроз бугарски 1885., тукао се 1912—13 с Турцима и Бугарима, и из Светскога Рата изишао с Белим Орлом као рез. потпуковник.

За 41 — четрдесет и једну — годину глуме одликовања нема, јер све је премало. Ту се само скида кала, стисне свој посао још грчевитије и застане за тренутак побожно и с респектом, трудећи се да бар у мислима стигнемо друга.

То су јубилеји. За то је и Протићев јубилеј.

Comoedia

ГУСТАВ КРКЛЕЦ: „ЉУБАВ ПТИЦА“, збирка најновијих песама, излази крајем априла у издању књижарнице С. Б. Цвијановић, Београд. Цена 20 динара.

Дуглас Фербенкс у својој улози, у новоме филму „Прии Гусар“. Са премијере у лондонском „Тиволи Кину“.

Duglas Férbenks u svojoj ulozi, u novome filmu „Crni Gusar“. Sa premiere me filmu „Crni Gusar“, Sa premiere u londonskom „Tivoli Kinu“.

Миленко Ђ. Ђурић, Загреб: 1. Сан (уљена слика) и 2. Врачара (монотип).

Milenko Đ. Đurić, Zagreb: 1. San (uljena slika) i 2. Vračara (monotype).

Немачка

»Летећи брод« = алкохол = девице и смех у Берлину

Ништа од већег интереса у последње време у Берлину. У **Лесинговом театру** једна **Краљица Лујза** од Лудвига Бергера дала је чисто глумачки успех извођачима али је сама драма по старим рецепцијама, сва у маниру и проливена.

Много боље примљена је у **Трианону** комедија Рудолфа Лотара и Оскура Ритера: **Летећи брод**. Публика се смејала и десетак пута изагивала је писце и глумце: комедија се заиста свидела.

Реч је о капетану брода који би хтео да кријумчари алкохолна пића за Америку унајмоч прохибиционистичким законима. Али како скрити ствар пред савесним и попитеним путницима? Врло просто. Капетан им саспуштава да у тим водама крстари страшни гусар Клабаутер, потпомаган маглом која га прикрива, и прети најстрашијим зlostавама ако му се не даде... о, не исваца нити накита: он хоће само толико, да пронеде на њиховоме броду једну ноћ с једном чистом девојком. Зато се једна од девојака на броду има да жртвује. И, док се после дугог и смешног ногађања, три девојке између којих не пирају имати да бира, затварају у једну кабину, остали путници се позивају да не помоле носа на кров, да би гусар могао неујнемирен доћи и отићи. Тако је палуба целу ноћ ссталла чиста за утоваривање алкохола, а ујутро саопштише девојкама које су цејеле, да се гусар одрекао задовољства. Материја исувише сиромашна да се раслегне у три чина, али је ствар спасао духовит и лак дијалог. Публика је дуго изазирала и глумце и писце.

Пред вратима

»Михајло« прима плату

Пре неки дан могли сте у горњим кулоарима београдског Народног Позоришта видети једно црно кудраво куче, пуно важности, свесно своје важности, пред канцеларијом рачуноводства Народног Позоришта.

— Зар не познајете? створи се однекуд г-ђица Бобићева с неким аклом у руци, великом, вееликом... Михајло, дошао да прими плату!... Антишамбира! Шта ће сирома', навале је!

— А тај акт, толеко велики да би вам могао бити јорган?

— Па то је решење! Право правцето решење. Број 831 од 26—I—1926. Решење за Михајла с мотивацијом и с печатима. Михајло прима 30 динара од вечери, на име глумачког хонорара за суделовање на представи „Пег срце моје!“ У ствари,

очајно мало! Јер њега за сваку представу треба купати, ваља га одржавати у расположењу, мора му газдарица седети иза кулиса цело вече и водити тајну. Буди божњак! Па и то мало да се прими, мора се чекати. Сирома Михајло, антишамбира! А ја сам му овде, знате, протекција, да му се ствар реши без многог чекања. Јер, најзад, и ово је државна канцеларија, шта ћете! То вам је наличје уметност!

Али се одмах угризе за усну, пошто постоји у позоришту неки параграф по коме се не сме критиковати управа. И заклони се актом, јер је пролазила једна од „сила“.

— Мислим, не виде ме? Мислим, сасвим сам се заклонио?

— Сасвим, госпођице.

— И право је. Ако ништа друго, — бар сигурност да имам од својих циглу 48 кила.

Јер, уверава, нема више. Није ни чудо што јој се десадила **Пег**, па хоће да буде Миш, Тежина је ту. **К.**

Ф и л м

Црвени миш

Тако се зове један велики немачки филм, који је недавно доживео премијеру у Еечу. И текст је и написао и режију води редитељ Мајнерт. Главну улогу „црвенога миша“, грађанске девојке која се срозава до у провалију једне злочиначке крчме, да доцније постане филмска звезда и супруга председника суда, игра *Ауд Егеде Нисен* запрепанђених и престрашених очију; центалмена-провалника пропале части даје *Паул Рихтер* са својом сигфридовском лепотом; *Маргарета Кунфтер* одлична је газдарица стана. „Црвени миш“ је филм за забаву, који ни у колико не заостаје за сличним стварима америчке прадукције.

Евгенија Пинтеровић као Мери у Вагнеровом „Холанђанину луталици“ у београдском Народном Позоришту.

— Фото В. Бенчић, Београд. —

Evgenija Pinterović kao Mary u Wagnerovom „Holandjaninu lutalići“ u beogradskom Narodnom Pozorištu.

Одговорник уредник Никола Б. Јовановић. Власник „Илустрација“, Београд. Годишња арет-плата 180 динара; полу值得一ња 90 динара; тромесечна 45 динара. Претплатата се шаље у Београд, Кесавска улица, 11. — „Макарије“ А. Д. Земун.